

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/13
Karar Sayısı : 2012/45
Karar Günü : 22.3.2012
R.G. Tarih-Sayı : 21.07.2012-28360

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Birecik Asliye Hukuk Mahkemesi

(E. 2011/13, E. 2011/14)

İTİRAZLARIN KONUSU: 1- 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 23.7.2010 günlü, 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin,

2- 2.7.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

a- 2. maddesinin,

b- (1) sayılı Tarifesinin '(A) Mahkeme Harçları' bölümüne 6009 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen (V) numaralı fıkranın,

Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 55. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Kamulaştırma bedelinin artırılması talebiyle açılan davalarda, keşif işlemleri için harç ve ücret alınmasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını ciddi gören Mahkeme, kuralların iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1- 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 23.7.2010 günlü, 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen itiraz konusu 2. maddesi şöyledir:

'Daire dışında yapılması gereken her keşif ve icra işlemi için; hâkimlere, Cumhuriyet savcılarına, askerî mahkemelerdeki subay üyeler, adli tabiplere, icra müdürleri ve yardımcılar ile icra işlemlerini yapmakla yetkili memurlara, Hazine avukatlarına, Hazine avukatı olmayan il ve ilçelerde davaları takibe yetkili daire amirleri ve 3402 sayılı Kadastro Kanununa göre yetkili kılınan kişilere (275); yazı işleri müdürlerine, hâkim veya Cumhuriyet savcısının kararı üzerine görevlendirilen sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagoğlara,

muhakemat hizmetlerinde görev yapan memurlara, zabıt kâtiplerine ve ceza ve infaz kurum personeli hariç olmak üzere diğer adli ve idari yargı personeline (200); mübaşir ve hizmetlilere (150) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar yol tazminatı ödenir.

Bu madde uyarınca yol tazminatı bütçenin ilgili tertibinden her ayın sonunda ödenir ve ayrıca yevmiye ödenmez.

Bir kişinin alacağı aylık yol tazminatı tutarı, en yüksek Devlet memuru aylığının ek gösterge dahil iki katını geçemez.

Kamu adına takibi gereken işler ile Hazine avukatlarına, Hazine avukatı olmayan il ve ilçelerde davaları takibe yetkili daire amirlerine ödenecek yol giderleri ile yol tazminatı, bu madde hükümlerine göre bütçenin ilgili tertibinden ödenir.

Bu madde uyarınca ödenen yol tazminatı damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz.

Yol giderleri ilgili kişiler tarafından karşılanır. Görülen işler birden fazla ise ödenecek yol gideri uzaklıkla orantılı şekilde hesaplanır.'

2- 2.7.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

a- itiraz konusu 2. maddesi şöyledir:

'Yargı işlemlerinden bu kanuna bağlı (1) sayılı tarifede yazılı olanları, yargı harçlarına tabidir.

Ceza mahkemelerinde şahsi hukuka ait hakların hüküm altına alınması hâlinde de, celse harçları hariç olmak üzere (1) sayılı tarife göre harç alınır.'

b- itiraz konusu (1) sayılı Tarifesinin '(A) Mahkeme Harçları' bölümüne 6009 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen (V) numaralı fıkra şöyledir:

'V. Keşif harcı: 120 TL. (Mahkemelerce re'sen veya istem üzerine verilen keşif ya da tespit kararlarını yerine getirmek için).'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 55. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN,

Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 2011/13 ve 2011/14 Esas sayılı dosyalarda 24.2.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantılarında öncelikle uygulanacak kural sorunu üzerinde durulmuştur.

A- Anayasa'nın 152. maddesi ile 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, ilgili kural ya da kuralların iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu hükümler uyarınca, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, yöntemince açılmış, mahkemenin görevine giren bakmakta olduğu bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da bu davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun veya kanun hükmünde kararnamelerdir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 492 sayılı Kanun'un 2. maddesinin tamamının iptali istemiyle başvurmuştur.

İtiraz konusu kuralın ikinci fıkrasında, ceza mahkemelerinde şahsi hukuka ait hakların hüküm altına alınması hâlinde, celse harçları hariç olmak üzere Kanun'a bağlı (1) sayılı Tarifeye göre harç alınacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla anılan fıkranın hukuk davası niteliğindeki bakılmakta olan davalarda uygulanması mümkün değildir.

Bu nedenle 2.7.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinin ikinci fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davalarda uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkra ile ilişkin başvuruların Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine oybirliğiyle karar verilmiştir.

B- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince 2011/13 ve 2011/14 Esas sayılı dosyalarda 24.2.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantılarında;

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve oyçokluğuyla,

2- Dosyalarda eksiklik bulunmadığından:

a- 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 23.7.2010 günlü, 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin,

Esas Sayısı : 2011/13

Karar Sayısı : 2012/45

b- 2.7.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

aa- 2. maddesinin birinci fıkrasının,

bb- (1) sayılı Tarifesinin Yargı Harçları başlıklı '(A) Mahkeme Harçları' bölümüne 6009 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen (V) numaralı fıkranın,

esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

24.2.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, 2011/14 Esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2011/13 Esas sayılı dava ile birleştirilmesine, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2011/13 Esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. maddesi ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, ilgili kural ya da kuralların iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu hükümler uyarınca, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, yöntemince açılmış, mahkemenin görevine giren bakmakta olduğu bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da bu davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise, bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun veya kanun hükmünde kararnamelerdir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 3717 sayılı Kanun'un 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin tamamının iptalini istemektedir.

İtiraz konusu kuralın birinci fıkrasında, daire dışında yapılması gereken her keşif ve icra işlemi için, hâkim ve savcılar ile adalet personeline belli gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar kadar 'yol tazminatı' ödeneceği; ikinci fıkrasında, anılan tazminatın bütçenin ilgili tertibinden karşılanacağı; üçüncü fıkrasında, bir kişinin alacağı aylık toplam yol tazminatı tutarının üst sınırı; dördüncü fıkrasında, kamu adına takibi gereken işler ile Hazine avukatlarına, Hazine avukatı olmayan il ve ilçelerde davaları takibe yetkili daire amirlerine ödenecek yol giderleri ve yol tazminatının bütçenin ilgili tertibinden karşılanacağı; beşinci fıkrasında ise yol tazminatının damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi

tutulmayacağı düzenlenmektedir. Keşif işlemine katılacak kamu görevlileri, genel bütçenin ilgili tertibinden yapılacak söz konusu ödemelere keşfe katılmakla birlikte kendiliğinden hak kazanırlar. Bunun için Mahkeme'nin herhangi bir karar vermesi ya da işlem yapması gerekmez. Yapılan ödemelerin daha sonra yargılama gideri olarak taraflara yükletilmesi ise usul kanunlarında yer alan yargılama giderlerine ilişkin özel hükümlerin konusudur. Dolayısıyla itiraz konusu kuralın anılan fıkraları bakılmakta olan davalarda uygulanacak kural niteliğinde değildir.

Bu nedenle 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un, 23.7.2010 günlü, 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine oybirliğiyle karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- 3717 sayılı Kanun'un 6009 sayılı Kanun'un 30. Maddesiyle Değiştirilen 2. Maddesinin Son Fıkrasının İncelenmesi

Başvuru kararlarında, kuralın Anayasa'ya aykırılığına ilişkin doğrudan bir gerekçe gösterilmemiş, 6009 sayılı Kanun ile keşfe katılan kamu görevlilerine ödenen yol tazminatına ilişkin sistemin bütünüyle değiştirilmesi Anayasa'ya aykırı görülerek, anılan sistemin bir parçası olan 3717 sayılı Kanun'un 2. maddesinin diğer fıkraları yanında son fıkrasını oluşturan kuralın da, Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralın birinci cümlesinde, daire dışında yapılması gereken keşif işlemleri için gerekli yol giderinin ilgili kişiler tarafından karşılanacağı; ikinci cümlesinde, görülen işler birden fazla ise ödenecek yol giderinin uzaklıkla orantılı şekilde hesaplanacağı düzenlenmiştir. 3717 sayılı Kanun'un 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin dördüncü fıkrasında kamu adına takibi gereken işler ile Hazine avukatları ve davaları takibe yetkili daire amirleri için ödenecek yol giderleri özel olarak hüküm altına alınmış olup, bunlar kural kapsamında değildir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan 'sosyal hukuk devleti', insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, millî gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetken devlettir.

Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında '*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*' hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını

sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Kuşkusuz bireylere iddialarını ispat etmek için delil ileri sürme olanağının tanınması da adil yargılanma hakkının gereklerindendir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 190. maddesinde, ispat yükünün, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa ait olduğu; 25. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, hâkimin kanunla belirtilen durumlar dışında kendiliğinden delil toplayamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre hukuk yargılamasında keşif yapılabilmesi için, kural olarak kendi lehine hak çıkaracak olan tarafın talepte bulunması gerekir.

Özel hukuka ilişkin bir uyuşmazlıkta, iddia edilen vakıyı ispat ederek buna bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkarmak isteyen ve bu nedenle keşif yapılması talebinde bulunan taraftan, işlem daire dışında yapılması gerektiğinde, işleme katılacakları mahalline götürüp getirecek aracı işleten kişiye ödenecek olan yol giderinin alınması doğaldır. Yol giderini ödeme gücü olmayanların ise 6100 sayılı Kanun'un 334 ilâ 340. maddeleri arasında düzenlenmiş olan adlî yardım müessesesinden yararlanma olanakları bulunmaktadır.

Diğer taraftan 6100 sayılı Kanun'un 325. maddesinde, hâkim tarafından re'sen başvurulması gereken deliller için gereken giderlerin taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine, tarafların ödememesi durumunda, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazineden ödenmesine karar verileceği hükme bağlanmıştır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinin, bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapacakları; 31. maddesinde, keşif işlemlerine hukuk yargılamasındaki hükümlerin uygulanacağı belirtilmiş olduğundan, 6100 sayılı Kanun'un 325. maddesi idari yargı alanında yapılacak keşif işlemleri yönünden de uygulanır. Buna göre hukuk ve idari yargı alanlarında re'sen keşif yapılmasına karar verilmesi gereken durumlarda, yol giderinin ödenmemesi taraflar aleyhine sonuç doğurmaz, ödeme gücüne bakılmaksızın bu gider Hazineden karşılanır.

İtiraz konusu kuralın birinci cümlesinde taraflara yol giderini ödeme yükümlülüğü getirilmekle birlikte, bunun keşif deliline dayanılmasını engellemesi için gerekli yasal tedbirlere de yer verilmiştir. İtiraz konusu kuralın ikinci cümlesinde ise birden fazla keşif işleminin yapılması gereken durumlarda, yol giderinin uzaklıkla orantılı olarak hesaplanacağı düzenlenerek, hakkaniyet ölçü alınmıştır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 10. ve 55. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- 492 sayılı Kanun'un 2. Maddesinin Birinci Fıkrasının İncelemesi

Başvuru kararlarında, kuralın Anayasa'ya aykırılığına ilişkin doğrudan bir gerekçe gösterilmemiş, keşif harcını düzenleyen 492 sayılı Kanun'un (1) sayılı Tarifesinin '(A)

Mahkeme Harçları' bölümüne 6009 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen (V) numaralı fıkrası Anayasa'ya aykırı görüldüğünden, anılan harç dahil tüm yargı harçlarının alınmasının dayanağını teşkil eden kuralın da Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralla, 492 sayılı Kanun'un (1) sayılı Tarifesinde belirtilen yargı işlemlerinden harç alınması düzenlenmiştir. Kural, sadece keşif işlemine ilişkin olmayıp, tüm yargı hizmetlerinden alınacak harçların dayanağını oluşturmaktadır. Dolayısıyla kuralla ilgili sorun, yargı hizmetlerinden harç alınıp alınamayacağına ilişkindir.

Harç, kamu kurum ve kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlananlardan, bu yararlanmaları karşılığı alınan bedeldir. Kuşkusuz yargı hizmetleri de, kamu kurumlarının sunduğu en önemli hizmetlerden biridir. Anayasa'da yargı hizmetlerinin ücretsiz olarak verileceğine ve Devletin harç alma yetkisi dışında tutulacağına dair hüküm bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 10. ve 55. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3- 492 Sayılı Kanun'un (1) sayılı Tarifesinin '(A) Mahkeme Harçları' Bölümüne 6009 sayılı Kanun'un 20. Maddesiyle Eklenen (V) Numaralı Fıkranın İncelenmesi

Başvuru kararlarında, keşif harcı alınmasının meşru bir dayanağının bulunmadığı, keşif işleminin bedelinin Devlete değil işlemin yapılmasına katılan kamu görevlilerine ödenmesi gerektiği, 6009 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin bu bedelin harç adı altında hazineye aktarılmasından sonra genel bütçe üzerinden keşfe katılan kamu görevlilerine ödenmesini düzenlemek suretiyle kamu görevlilerinin hak ettikleri bedele çok geç kavuşmaları sonucunu doğurduğu, davanın açılması sırasında alınan harcın yanında yargılama devam ederken ayrıca keşif harcı adı altında bir harç alınmasının hak arama hürriyetini engellediği, harç muafiyetlerine ilişkin hükümlerin keşif harcı bakımından uygulanmamasının eşitlik ilkesini ihlal ettiği belirtilerek itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralla, mahkemelerce re'sen veya istem üzerine verilen keşif ya da tespit kararlarının yerine getirilmesi için 120 TL keşif harcı alınacağı düzenlenmiştir. Keşif işlemine katılan hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile adalet personeline ödenecek olan yol tazminatının kuralla doğrudan bir ilgisi olmayıp, bu husus 3717 sayılı Kanun'un 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinde hüküm altına alınmıştır.

Keşif işlemi, kural olarak ilgili tarafın talebi üzerine, ileri sürülen iddianın ispatı bakımından delil elde edilmesi biçimindeki kişisel yararın sağlanması için, daire dışında ve kamu görevlilerinin ayrı bir emek sarf etmesi suretiyle verilen bir yargı hizmeti olup, bunun ayrıca harç konusu yapılması harçlara ilişkin anayasal ilkelere aykırı değildir.

Anayasa Mahkemesi'nin 20.10.2011 günlü, 2011/54 Esas ve 2011/142 Karar sayılı kararında belirtildiği üzere, kanun koyucunun yargı hizmetlerinin verilmesi karşılığında harç

alınması biçiminde düzenleme yapma yetkisi bulunmakla birlikte, bunun Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkını ihlal etmemesi için 'harcın miktarının makul olması', 'harcın alınmasında haklı bir amacın olması', 'ulaşılacak istenen amaç ile harç miktarı arasında orantı olması' ve 'ödeme gücü olmayanlar bakımından etkili adli yardım sisteminin olması' kriterlerine uyulması gerekmektedir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları da bu yöndedir (Tolstoy-Miloslavsky/İngiltere, 13.6.1995, No: 18139/91; Kreuz/Polonya, 18.6.2001, No: 28249/95; Bakan/Türkiye, 12.6.2007, No: 50939/99; Ülger/Türkiye, 26.6.2007, No: 25321/02).

Keşif harcını ödeme gücü olmayanların 6100 sayılı Kanun'un 334 ilâ 340. maddeleri arasında düzenlenmiş olan adli yardım müessesinden yararlanma olanağı bulunmaktadır. Diğer taraftan 6100 sayılı Kanun'un 325. maddesinde re'sen keşif yapılmasına karar verilmesi gereken durumlar için adli yardım hükümlerinden daha geniş bir düzenlemeye yer verilerek, taraflarca ödenmeyen giderlerin ödeme gücüne bakılmaksızın Hazineden karşılanacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla keşif harcını ödeme gücü olmayanlar bakımından adli yardım olanağı bulunmaktadır. Diğer yandan harcın, haklı bir amaç taşıması, makul ve orantılı olması ilkelerine de aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 10. ve 55. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VII- SONUÇ

1- 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un, 23.7.2010 günlü, 6009 sayılı Kanun'un 30. maddesiyle değiştirilen 2. maddesinin son fıkrasının,

2- 2.7.1964 günlü, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

a- 2. maddesinin birinci fıkrasının,

b- (1) SAYILI TARİFE'sinin '(A) Mahkeme Harçları' bölümüne 6009 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen (V) numaralı fıkranın,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 22.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili

Başkanvekili

Üye

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Fulya KANTARCIOĞLU

Esas Sayısı : 2011/13

Karar Sayısı : 2012/45

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN